

અસ્વીકરણ: સ્થાનિક ભાષામાં અનુવાદિત આ ચુકાદા/હુકમનો હેતુ પક્ષકારોને તેમની ભાષામાં જાણકારી ઉપલબ્ધ કરાવવા માત્રનો છે અને તેનો અન્યથા ઉપયોગ થઈ શકશે નહિ. અન્ય તમામ વ્યવહારિક તેમજ સરકારી ઉદ્દેશો માટે મૂળ અંગ્રેજી ચુકાદો/હુકમ જ પ્રમાણિત અને માન્ય રહેશે.

DISCLAIMER: The translated judgment in vernacular language is meant for the restricted use of the litigant to understand it in his/ her language and may not be used for any other purpose. For all practical and official purposes, the English version of the judgment shall be authentic and shall hold the field for the purpose of execution and implementation.

=====

પ્રમુખશ્રી, માધ્યમિક શિક્ષણ બોર્ડ, ઓરિસ્સા અને અન્ય

વિરુદ્ધ

ડી. સુવેંકર અને અન્ય

નવેમ્બર ૧૪, ૨૦૦૬

[ન્યાયધીશ અરિજીત પાસાયત અને ન્યાયધીશ લોકેશ્વર સિંહ પંતા]

શિક્ષણ-શિક્ષણ બોર્ડ દ્વારા પરીક્ષાનું સંચાલન-જારી કરવામાં આવેલી ગુણપત્રકોમાં ભૂલો-પરીક્ષકો દ્વારા ઉત્તરવહીઓના પુનઃમૂલ્યાંકનની અરજી-ઉચ્ચ અદાલતે એવું માન્યું હતું કે બોર્ડના નિયમો પુનઃમૂલ્યાંકન માટે જોગવાઈ કરતા નથી પરંતુ બોર્ડની બેદરકારી માટે ખર્ચ લાદવામાં આવે છે-અપીલ પર:બોર્ડ પર દરેક ઉમેદવારને સાચી માર્કશીટ જારી કરવી અનિવાર્ય છે-બોર્ડના

નિયમનમાં કોઈ પુનઃમૂલ્યાંકનની જોગવાઈ નથી પરંતુ ગુણ ઉમેરવાની જોગવાઈ છે-પ્રથમ ભૂલ કોમ્પ્યુટર પેઢી દ્વારા કરવામાં આવેલી ખોટી એન્ટ્રીને કારણે થઈ હતી પરંતુ બીજો સુધારો ગુણ ઉમેરવા માટેની પ્રાર્થનાના આધારે હતો-એટલે કે, કોમ્પ્યુટર પેઢી, સહાયક પરીક્ષક અને સ્ક્રુટીનાઈઝર સાથે તેમના કૃત્યો માટે બેદરકારી-જો કે, બોર્ડ તેની જવાબદારીમાંથી છટકી શકતું નથી-બોર્ડ પર ખર્ચ લાદતા હાઈકોર્ટના આદેશને સમર્થન આપવામાં આવ્યું છે પરંતુ મોટી રકમ કોમ્પ્યુટર પેઢી પાસેથી વસૂલવામાં આવશે.

શિક્ષણ-શિક્ષણના સંગ્રહ દ્વારા પરીક્ષા-સંચાલન-બોર્ડ દ્વારા પરીક્ષકોની ચૂંટણી અને પરીક્ષકો દ્વારા ઉત્તરવહીઓનું મૂલ્યાંકન-માર્ગદર્શિકાઓમાં જણાવવામાં આવ્યું છે.

પ્રતિવાદી નંબર ૧ અપીલકર્તા-માધ્યમિક શિક્ષણ બોર્ડ દ્વારા લેવામાં આવેલી પરીક્ષામાં હાજર થયો હતો.પરિણામો જાહેર કરવામાં આવ્યા હતા અને પ્રતિવાદી નંબર ૧ ૭૫૦માંથી ૬૫૪ ગુણ મેળવ્યા હતા.પ્રતિવાદી નંબર ૧ ને મેળવેલા ગુણ અંગે શંકા હતી અને તેણે બોર્ડ સમક્ષ રજૂઆત કરી હતી.ઉત્તરવહીઓની ચકાસણી પર, એવું જાણવા મળ્યું હતું કે એક પેપરમાં જવાબ આપનાર નંબર ૧ કમ્પ્યુટરમાં ખોટી એન્ટ્રીને કારણે માર્ક્સીટમાં બતાવ્યા

પ્રમાણે ૩૫ને બદલે ૬૫ ગુણ મેળવ્યા હતા.ભૂલ સુધારવામાં આવી હતી અને નવી ગુણપત્રક બહાર પાડવામાં આવી હતી.

નિસ્મયા મોહંતી અને અન્ય વિરુદ્ધ માધ્યમિક શિક્ષણ બોર્ડમાં ઓરિસ્સાનું પ્રતિનિધિત્વ તેના સચિવ અને અન્ય દ્વારા કરવામાં આવ્યું હતું. ઉચ્ચ અદાલતે નિર્દેશ આપ્યો હતો કે જે વિદ્યાર્થીઓએ ચોક્કસ સંખ્યા કરતાં વધુ ગુણ મેળવ્યા હોય તેમની ઉત્તરવહીઓની ત્રણ પરીક્ષકોની સમિતિ દ્વારા ફરીથી તપાસ કરવામાં આવે જેથી ગુણમાં નજીવા તફાવતને કારણે અન્યાયની શક્યતા ટાળી શકાય.તે અનુસાર, બોર્ડે એક સમિતિની રચના કરી હતી.કટ ઓફ માર્ક ૬૮૨ નક્કી કરવામાં આવ્યો હતો.પ્રતિવાદી નંબર ૧ એ રિટ પિટિશન દાખલ કરીને અપીલકર્તા-બોર્ડ દ્વારા ઉત્તરવહીના પુનઃમૂલ્યાંકન માટે વિનંતી કરી હતી, જેમ કે ૬૮૨ થી વધુ ગુણ મેળવનારા ઉમેદવારોના કિસ્સામાં કરવામાં આવ્યું હતું.તપાસ હાથ ધરવામાં આવી હતી.એવું જાણવા મળ્યું હતું કે અરજદારે ૬૫ નહીં પણ ૭૧ મેળવ્યા હતા અને ઉમેદવાર દ્વારા મેળવેલા કુલ ગુણ ૬૮૦ હતા.ઉચ્ચ અદાલતે રિટ અરજીને ફગાવી દીધી હતી કે પુનઃમૂલ્યાંકન માટે કોઈ નિયમો અથવા નિયમો હેઠળ કોઈ જોગવાઈ નથી પરંતુ બોર્ડની બેદરકારી બદલ રૂ. ૨૦,૦૦૦/- નો આદેશ આપ્યો હતો.એટલે વર્તમાન અપીલ.

અપીલકર્તા-બોર્ડે દલીલ કરી હતી કે ઉચ્ચ અદાલત પુનઃમૂલ્યાંકન માટે પ્રતિવાદી નંબર ૧ની વિનંતીને નકારી કાઢવામાં ન્યાયી હતી અને જેમ કે પ્રારંભિક ભૂલ માટે ખર્ચ લાદવો જે પછીથી સુધારવામાં આવ્યો હતો તે અસ્વીકાર્ય હતો; કે કોમ્પ્યુટર પેઢી અને સહાયક પરીક્ષક અને તપાસકર્તા ગુણની ખોટી એન્ટ્રી માટે જવાબદાર હતા; અને પરીક્ષકોની પસંદગીની બાબતમાં યોગ્ય કાળજી લેવામાં આવી હતી.

અપીલનો નિકાલ કર્તાતા, કોર્ટે

ઠરાવ્યું:૧.૧.તે વિવાદમાં નથી કે બોર્ડનું નિયમન કોઈપણ પુનઃમૂલ્યાંકન માટે પ્રદાન કરતું નથી.જે આપવામાં આવે છે તે ગુણ ઉમેરવા માટે છે.નિસ્મય મોહંતીના કેસમાં આપવામાં આવેલા નિર્દેશને અનુસરીને બોર્ડે એક સમિતિની રચના કરી હતી.શરૂઆતમાં, ઉમેદવારનો કેસ આવરી લેવામાં આવ્યો ન હતો.પરંતુ સુધારાઓને કારણે તેમનો કેસ ધ્યાનમાં લેવાનો હતો.તેમના કુલ ગુણ ૬૯૦ હતા, જ્યારે બોર્ડ દ્વારા નિર્ધારિત કટ ઓફ ગુણ ૬૮૨ હતા.[૧૧૪૦-**G-H**; ૧૧૫૦-**A**)

૧.૨.અપીલકર્તા-બોર્ડ ચોક્કસપણે દોષરહિત નથી.નિર્વિવાદપણે, પ્રતિવાદી નંબર ૧ ને પૂરી પાડવામાં આવેલ ગુણપત્રક ૬ માં ઓછા ગુણ દર્શાવવામાં આવ્યા હતા.પ્રથમ ગુણપત્રકમાં દર્શાવેલ કુલ ગુણ ૬૫૪ હતા.અંતે, કુલ ૬૯૦ ગુણ દર્શાવતી ગુણપત્રક બહાર પાડવામાં આવી હતી.કોમ્પ્યુટર પેઢી, સહાયક પરીક્ષક અને તપાસકર્તા પર દોષ મૂકવા સિવાય, અપીલકર્તા બોર્ડ દ્વારા સમજૂતી તરીકે આગળ કંઈ આપવામાં આવ્યું નથી.પ્રથમ ભૂલ કોમ્પ્યુટર પેઢીની હતી પરંતુ બીજી સુધારણા સ્પષ્ટ રીતે ગુણ ફરીથી ઉમેરવાની પ્રાર્થનાના આધારે છે.એવું જાણવા મળ્યું હતું કે વાસ્તવમાં મેળવેલા ગુણ ૭૧ હતા જ્યારે ઉત્તરવહીના કવર પેજ પર ૬૫ તરીકે નોંધાયેલા ગુણ હતા.આ માટે સહાયક પરીક્ષક અને તપાસકર્તા પર દોષ નક્કી કરવો પડશે.પરંતુ તે બોર્ડને છટકી જવાનો માર્ગ પ્રદાન કરતું નથી.

[૧૧૫૦-એ-સી]

૧.૩.આખરે, તે બોર્ડ છે, જેણે ખાતરી કરવી પડશે કે ઉમેદવારોને યોગ્ય ગુણપત્રક જારી કરવામાં આવે છે કારણ કે ઉચ્ચ શાળા પ્રમાણપત્રમાં હાજર રહેલા ઉમેદવારોની ઉંમર રેન્ડર છે.જો ભૂલથી બોર્ડ ઉમેદવારોના ખોટા ગુણ સૂચવે છે, તો તે ઓછી ઉંમરના ઉમેદવારોના મન પર પ્રતિકૂળ અસર કરશે.તેથી, બોર્ડ તરફથી એ સુનિશ્ચિત કરવું અનિવાર્ય છે કે દરેક ઉમેદવારને ભૂલ વિનાની ગુણપત્રક જારી કરવામાં આવે.કોમ્પ્યુટર પેઢીની અરજી કે મોટી સંખ્યામાં

ઉમેદવારોની ભૂલને ધ્યાનમાં લેતા તે ગંભીર નથી, તે સ્વીકારી શકાતી નથી.કોમ્પ્યુટર એન્ટ્રીઓ ચોકસાઈની ખાતરી કરવા અને ગુણના જાતે રેકોર્ડિંગથી ઊભી થતી ખામીઓને દૂર કરવા અને ચોકસાઈની ખાતરી કરવા માટે કરવામાં આવે છે.સહાયક પરીક્ષક અને તપાસકર્તાએ તેમના બેદરકારીભર્યા કૃત્યોના પરિણામે જે પરિણામો આવે છે તેનાથી અજાણ રહીને તેમની નોકરી લીધી હોય તેવું લાગે છે.તેથી, બોર્ડ દ્વારા પ્રતિવાદી નંબર ૧ ને રૂ. ૨૦,૦૦૦/- ની રકમ ચૂકવવી પડશે, જેમાંથી તે કોમ્પ્યુટર પેઢી પાસેથી રૂ. ૧૫,૦૦૦/- વસૂલ કરશે.બોર્ડ દ્વારા સહાયક પરીક્ષક અને તપાસકર્તા સામે તેમની બેદરકારી બદલ લેવામાં આવેલી કાર્યવાહીને સમર્થન આપવામાં આવ્યું છે.(૧૧૫૦-સી-એફ)

૧.૪.જો કે તેમના દ્વારા મેળવેલા ગુણના આધારે (એટલે કે ૬૯૦) પ્રતિવાદી નંબર ૧ના કેસ પર સમિતિ દ્વારા વિચારણા થવી જોઈતી હતી, પરંતુ વર્તમાન સમયે આવું કરવા માટે નિર્દેશ આપવાથી કોઈ ઉપયોગી હેતુ પૂરો થશે નહીં.

[૧૧૫૧-એ-બી]

*નિસ્મયા મોહંતી અને અન્ય વિરુદ્ધ માધ્યમિક શિક્ષણ બોર્ડ, ઓરિસ્સા
જેનું પ્રતિનિધિત્વ તેના સચિવ અને અન્ય દ્વારા કરવામાં આવ્યું હતું, (૧૯૯૬)*

૧ OLR ૧૩૪; મહારાષ્ટ્ર રાજ્ય માધ્યમિક અને ઉચ્ચતર માધ્યમિક શિક્ષણ બોર્ડ અને અન્ય.વિરુદ્ધ પરિતોષ ભુપેશ કુમારશેઠ, વગેરે, AIR (૧૯૮૪) SC ૧૫૪૩; માધ્યમિક શિક્ષણ બોર્ડ વિરુદ્ધ પ્રવાસ રંજન પાંડા અને અન્ય.૨૦૦૪ના C. A. નંબર ૫૪૧૩-૫૪૧૪, જેનો ઉલ્લેખ SC દ્વારા ૧૩/૮/૨૦૦૪ પર કરવામાં આવ્યો હતો.

સિવિલ અપીલેટ જ્યુરિસડિક્શન:૨૦૦૬નો કવીલ અપીલ નંબર ૪૯૨૬.

ડબ્લ્યુ. પી. માં કટક ખાતે ઓરિસ્સા હાઈકોર્ટના અંતિમ ચુકાદા અને આદેશની તારીખ ૨૦.૭.૨૦૦૫ માંથી (C) ૨૦૦૪નો નંબર ૭૭૦૯.

અપીલકર્તાઓ તરફથી જનાર્દન દાસ અને શ્રેતકેતુ મિશ્રા.

પ્રતિવાદીઓ માટે સંજય કુમાર દુબે, એ. એસ. ભાસમે, અમલાન કુમાર ઘોષ અને કે. શારદા દેવી.

કોર્ટનો ચુકાદો ન્યાયમૂર્તિ અરિજીત પાસાયત દ્વારા આપવામાં આવ્યો હતો. મંજૂરી આપવામાં આવી છે.

આ અપીલમાં પડકાર ઓરિસ્સા હાઈકોર્ટની ડિવિઝન બેંચ દ્વારા આપવામાં આવેલા ચુકાદાને છે.પુનઃમૂલ્યાંકન માટે અપીલકર્તા-બોર્ડના કોઈ પણ નિયમ અથવા નિયમો હેઠળ કોઈ જોગવાઈ ન હોવાનું માનતા, પ્રતિવાદી નંબર ૧ દ્વારા ખરેખર પ્રાપ્ત થયેલા કુલ ગુણ વિશે ખોટી માહિતી આપવા બદલ રૂ. ૨૦,૦૦૦/- ની રકમ આપવામાં આવી હતી.

સંક્ષિપ્તમાં પૃષ્ઠભૂમિ હકીકતો નીચે મુજબ છે:

પ્રતિવાદી નંબર ૧ અપીલકર્તા-બોર્ડ દ્વારા આયોજિત ઉચ્ચ શાળા પ્રમાણપત્ર પરીક્ષા ૨૦૦૪માં હાજર થયો હતો.ઉપરોક્ત પરીક્ષાનું પરિણામ ૨૫.૬.૨૦૦૪ પર પ્રકાશિત કરવામાં આવ્યું હતું.શરૂઆતમાં, પ્રતિવાદી નં.૧ પ્રથમ વિભાગમાં ૭૫૦માંથી ૬૫૪ ગુણ મેળવીને પાસ થયાની જાહેરાત કરવામાં આવી હતી.પ્રતિવાદી નં.૧ માર્કશીટમાં ગુણનો ખોટો ઉલ્લેખ કરવામાં આવ્યો હોવાનું જણાય છે તે તરફ ધ્યાન દોરતી રજૂઆત કરી હતી.ઉત્તરવહીઓની ચકાસણી કરવામાં આવી હતી, અને એવું જાણવા મળ્યું હતું કે એક પેપરમાં

આપવામાં આવેલા ગુણ, એટલે કે એસએસએચ, ખોટી રીતે ૩૫ તરીકે દર્શાવવામાં આવ્યા હતા, જોકે પ્રતિવાદી નં.૧ તેણે ખરેખર ૬૫ ગુણ મેળવ્યા હતા.એવું ધ્યાન દોરવામાં આવ્યું હતું કે ભૂલ કમ્પ્યુટરમાં ખોટી એન્ટ્રીને કારણે થઈ હતી.ટેબ્યુલેશન રજિસ્ટરમાં ભૂલ સુધારવામાં આવી હતી અને ૭.૭.૨૦૦૪ પર નવી ગુણપત્રક બહાર પાડવામાં આવી હતી.સુધારેલી ગુણપત્રક બાલાસોર ખાતેના ઝોનલ અધિકારીને મોકલવામાં આવી હતી, જે આગળ જતાં એન. એસ. પોલીસ હાઈસ્કૂલના હેડમાસ્ટરને મોકલવામાં આવી હતી, જ્યાં અરજદારે અભ્યાસની કાર્યવાહી કરી હતી.સપ્ટેમ્બર, ૨૦૦૪માં પ્રતિવાદી નં.૧ રિટ પિટિશન દાખલ કરી હતી.એ નોંધવું જોઈએ કે બોર્ડે બિસ્મયા મોહંતીના કેસમાં (ઉપરોક્ત) આપવામાં આવેલા નિર્દેશને અનુસરીને એક સમિતિની રચના કરી હતી.કટ ઓફ માર્ક ૬૮૨ નક્કી કરવામાં આવ્યો હતો.તે સમયે પ્રતિવાદી નં.૧'તેમના ગુણ ૬૫૪ લેવામાં આવ્યા હતા, સમિતિ દ્વારા તેમના કાગળોની તપાસ કરવામાં આવી ન હતી.ઉમેદવારએ ગુણ વધારા તપાસવા માટે જરૂરી ફી જમા કરાવી હોવાથી, આ કવાયત હાથ ધરવામાં આવી હતી અને એ નોંધવામાં આવ્યું હતું કે એસએસએચ પેપરમાં તેણે કવર પેજ પર પોસ્ટ કરેલા ૬૫ નહીં પણ ૭૧ મેળવ્યા હતા.બીજા શબ્દોમાં કહીએ તો, ઉમેદવાર દ્વારા મેળવેલા વાસ્તવિક ગુણ ૬૮૦ હતા અને મૂળ રૂપે નોંધાયેલા ૬૫૪ નહીં.

ઉચ્ચ અદાલતે રિટ અરજીને ફગાવી દીધી હતી અને જણાવ્યું હતું કે પુનઃમૂલ્યાંકન માટે કોઈ અવકાશ નથી પરંતુ બોર્ડની બેદરકારી બદલ રૂ. ૨૦,૦૦૦/- ચૂકવવાનો નિર્દેશ આપ્યો હતો. રિટ પિટિશનમાં મુખ્ય વિનંતી હતી કે અપીલકર્તા-બોર્ડને ઉત્તરવહીનું પુનઃમૂલ્યાંકન કરવા માટે નિર્દેશ આપવામાં આવે, જેમ કે ૬૮૨ થી વધુ ગુણ મેળવનારા ઉમેદવારોના કિસ્સામાં કરવામાં આવ્યું હતું. અગાઉના કેસમાં હાઈકોર્ટ નિસ્મયા મોહંતી અને અન્યો વિરુદ્ધ માધ્યમિક શિક્ષણ બોર્ડ, ઓરિસ્સા તેના સચિવ અને અન્ય દ્વારા રજૂ કરાયેલ. (૧૯૯૬ (૧) ઓ. એલ. આર. ૧૩૪) એ નિર્દેશ આપ્યો હતો કે અમુક ચોક્કસ કિસ્સાઓમાં મુખ્ય પરીક્ષકોને આપવામાં આવેલી સત્તાને ધ્યાનમાં રાખીને, ગુણમાં નજીવા તફાવતને કારણે અન્યાયની શક્યતા ટાળવા માટે ત્રણ પરીક્ષકોની સમિતિ દ્વારા ચોક્કસ સંખ્યા કરતાં વધુ ગુણ મેળવનારા વિદ્યાર્થીઓની ઉત્તરવહીની ફરીથી તપાસ કરવામાં આવે.

બોર્ડ લાદવામાં આવેલા ખર્ચ સામે અપીલ કરી રહ્યું છે. આ અદાલતના નિરીક્ષણ મુજબ મહારાષ્ટ્ર રાજ્ય માધ્યમિક અને ઉચ્ચતર માધ્યમિક શિક્ષણ બોર્ડ અને અન્ય વિરુદ્ધ પરિતોષ ભુપેશ કુર્મરશેઠ વગેરે. (AIR ૧૯૮૪ SC ૧૫૪૩), તે જાહેર હિતમાં છે કે જ્યારે જાહેર પરીક્ષાઓ પ્રકાશિત થાય ત્યારે તેની સાથે કેટલીક અંતિમતા જોડાયેલી હોવી જોઈએ. જો ઉમેદવારોની હાજરીમાં નિરીક્ષણ, ચકાસણી અને પુનઃમૂલ્યાંકનને અધિકાર તરીકે મંજૂરી આપવી હોય,

તો તે કુલ અને અનિશ્ચિત અનિશ્ચિતતા તરફ દોરી શકે છે, ખાસ કરીને ઉમેદવારોના સંબંધિત રેન્કિંગ વગેરેના સંદર્ભમાં, ઉપરાંત પ્રક્રિયામાં સામેલ શ્રમ અને સમયની વિશાળતાને કારણે સંપૂર્ણ મૂંઝવણ તરફ દોરી જાય છે. શૈક્ષણિક બાબતોના સંબંધમાં, તકનીકી નિપુણતા અને શૈક્ષણિક સંસ્થાઓ અને તેમને નિયંત્રિત કરતા વિભાગોની વાસ્તવિક રોજિંદી કામગીરીનો સમૃદ્ધ અનુભવ ધરાવતા વ્યાવસાયિક માણસો દ્વારા ઘડવામાં આવેલા મંતવ્યોની પસંદગીમાં, ન્યાયાલયે તેના પોતાના મંતવ્યોને બદલવામાં અત્યંત અનિચ્છા હોવી જોઈએ. કોર્ટ માટે આ પ્રકારની સમસ્યાઓ માટે પાંડિત્યપૂર્ણ અને સંપૂર્ણ આદર્શવાદી અભિગમ અપનાવવો સંપૂર્ણપણે ખોટો હશે, જે વાસ્તવિક વાસ્તવિકતાઓથી અલગ હોય અને સિસ્ટમની કામગીરીમાં સામેલ પાયાના મુદ્દાઓથી અલગ હોય અને જો વ્યવહારિક દ્રષ્ટિકોણની વિરુદ્ધ શુદ્ધ આદર્શવાદી દ્રષ્ટિકોણ રજૂ કરવામાં આવે તો જે પરિણામો આવશે તેનાથી અજાણ હોય. ઉપરોક્ત પરિસરમાં, બોર્ડે મૂલ્યાંકનની ઝીરો ડિફેક્ટ સિસ્ટમ અથવા લગભગ ફૂલ-પ્રૂફ સિસ્ટમની કેટલી ખાતરી આપી છે તે ધ્યાનમાં લેવું જોઈએ.

પરીક્ષક દ્વારા ગુણની ફાળવણી વાજબી હોવી જોઈએ, અને કાયદા હેઠળ પુનઃમૂલ્યાંકનને મંજૂરી નથી તે હકીકતને ધ્યાનમાં રાખીને, પરીક્ષકએ સાવચેત, સાવધ રહેવું જોઈએ અને જવાબોનું યોગ્ય મૂલ્યાંકન થાય છે તેની ખાતરી કરવાની ફરજ છે. તક અથવા નસીબનું કોઈ તત્વ રજૂ કરવું જોઈએ નહીં. પરીક્ષા

એ વિદ્યાર્થીની કારકિર્દીની પ્રગતિ માટેનું એક પગથિયું છે.પુનઃમૂલ્યાંકન માટેની જોગવાઈની ગેરહાજરી પરીક્ષક માટે જવાબ સ્ક્રિપ્ટનું મનસ્વી રીતે મૂલ્યાંકન કરવા માટે ઢાલ ન હોઈ શકે.તે તે જ ખ્યાલની વિરુદ્ધ હશે જેના માટે પુનઃમૂલ્યાંકન અસ્વીકાર્ય છે.

બોર્ડના વિદ્વાન વકીલે જણાવ્યું છે કે પરીક્ષકોની પસંદગીની બાબતમાં યોગ્ય કાળજી લેવામાં આવે છે.બોર્ડ દ્વારા અનુસરવામાં આવતી પ્રક્રિયા નીચે મુજબ હોવાનું જણાવવામાં આવ્યું હતું:

વિવિધ વિષયો ભણાવતા શિક્ષકોના નામ શિક્ષકો અનુક્રમણિકા ફોર્મ નામના નિયત ફોર્મમાં શાળાઓમાંથી મેળવવામાં આવે છે.શિક્ષકો અનુક્રમણિકા ફોર્મમાં શાળાઓ દ્વારા પૂરી પાડવામાં આવેલ માહિતી કમ્પ્યુટરમાં દાખલ કરવામાં આવે છે.મુખ્ય પરીક્ષકો/સહાયક પરીક્ષકો/તપાસકર્તાઓની વર્તુળ મુજબની/વિષય મુજબની વરિષ્ઠતાની યાદી તૈયાર કરવામાં આવે છે.મૂલ્યાંકન કેન્દ્રના એકમ ચાર્ટને અંતિમ સ્વરૂપ આપ્યા પછી, મુખ્ય પરીક્ષક/સહાયકની ફાળવણી કરવામાં આવે છે.મૂલ્યાંકન કેન્દ્રથી શાળાઓના અંતરને ધ્યાનમાં રાખીને પરીક્ષા સમિતિ દ્વારા ઘડવામાં આવેલી માર્ગદર્શિકાના આધારે કોમ્પ્યુટર દ્વારા બનાવવામાં આવેલ પરીક્ષક/તપાસકર્તા.પરીક્ષકોની પસંદગી પછી, મુખ્ય પરીક્ષકો/સહાયક પરીક્ષકો અને તપાસકર્તાઓની વિષયવાર અને એકમ

મુજબની સૂચિની કમ્પ્યુટર પ્રિન્ટને અંતિમ સ્વરૂપ આપવામાં આવે છે, અને ત્યારબાદ નિમણૂકના આદેશો જારી કરવામાં આવે છે.નિયત કરવામાં આવેલા માપદંડ નીચે મુજબ દર્શાવવામાં આવ્યા છે:

- (i) મુખ્ય પરીક્ષકો અને સહાયક માટે લઘુત્તમ શિક્ષણનો અનુભવ.પરીક્ષકો નક્કી કરવામાં આવે છે.
- (ii) મુખ્ય પરીક્ષકોની નિમણૂક વારાફરતી અને સહાયક તરીકે કરવામાં આવે છે.વરિષ્ઠતાના આધારે પરીક્ષકો.
- (iii) અછતની સ્થિતિમાં અનુભવના પ્રતિબંધમાં છૂટછાટ આપી શકાય છે.
- (iv) વિષયોમાંથી-ખાસ વર્ષોનો શિક્ષણનો અનુભવ ધરાવતા શિક્ષકોમાંથી શિક્ષકની નિમણૂક કરવામાં આવે છે.

તે સુનિશ્ચિત કરવું પડશે કે જે પરીક્ષકો ઉત્તરવહીઓનું મૂલ્યાંકન કરે છે તેઓ ખરેખર નોકરી માટે સજ્જ છે.આવા કિસ્સાઓમાં સર્વોપરી વિચારણા પરીક્ષકની ક્ષમતા છે.મૂલ્યાંકન કરવાની ક્ષમતા ધરાવતી અને નોકરી માટે ખરેખર સજ્જ હોય તેવી પરીક્ષકો જેવી વ્યક્તિઓની પસંદગી કરવાની બોર્ડની ફરજ છે.નહિંતર, ઉત્તરવહીઓના મૂલ્યાંકનનો હેતુ જ નિરાશ થઈ જશે.વાજબી

મૂલ્યાંકનના અભાવ વિશેની આશંકા દર્શાવવા માટે કંઈપણ છોડવું જોઈએ નહીં.એ વાત સાચી છે કે બે વ્યક્તિઓનું મૂલ્યાંકન સુવર્ણ ધોરણ પર સમાન ન હોઈ શકે, પરંતુ વ્યાપક તફાવત મૂલ્યાંકન પ્રણાલીની વિશ્વસનીયતાને અસર કરશે.જો એક જ જવાબ માટે એક ઉમેદવારને બીજા કરતાં વધુ ગુણ મળે તો તે મનસ્વી હશે.ઉપર સૂચવ્યા મુજબ, ઉત્તરવહીઓના મૂલ્યાંકનની બાબતોમાં દખલગીરીનો અવકાશ ખૂબ જ મર્યાદિત છે.અનિવાર્ય કારણો અને મૂલ્યાંકનમાં દેખીતી નબળાઈ માટે, કોર્ટ પગલાં લે છે.કોઈ ચોક્કસ વિષય માટે નિમણૂક કરાયેલા પરીક્ષકો એક જ ફેકલ્ટીના હોય તેની કાળજી લેવી જોઈએ.આર્ટ્સ સ્ટ્રીમના શિક્ષકને સાયન્સ સ્ટ્રીમના ઉત્તરપત્રોનું મૂલ્યાંકન કરવા માટે કહેવામાં આવે છે તે મૂલ્યાંકનની પદ્ધતિની મજાક હશે.એવું હોઈ શકે કે કોઈ શિક્ષક પાસે ભૌતિકશાસ્ત્ર હતું.મધ્યવર્તી સ્તરે રસાયણશાસ્ત્ર અથવા જીવવિજ્ઞાન, પરંતુ સ્નાતક તબક્કે તેમની પાસે પ્રાણીશાસ્ત્રમાં વિશેષ પેપર હતું.આવા શિક્ષકને વનસ્પતિશાસ્ત્રના પેપરનું મૂલ્યાંકન કરવાનું કહેવું યોગ્ય રહેશે નહીં.તેવી જ રીતે મધ્યવર્તી સ્તરે ગણિત ધરાવતા શિક્ષક જ્યારે સ્નાતક સ્તરે ભૌતિકશાસ્ત્ર, અથવા રસાયણશાસ્ત્ર, અથવા વનસ્પતિશાસ્ત્રમાં ઉચ્ચ અભ્યાસ કરે છે, ત્યારે તેના દ્વારા ગણિતમાં ઉત્તરપત્રનું મૂલ્યાંકન યોગ્ય રહેશે નહીં.કદાચ તે આ વિષયમાં કામ કરવાનું જ્ઞાન ધરાવે છે.પરંતુ મૂલ્યાંકન એવા પરીક્ષક દ્વારા થવું જોઈએ જે વિષયમાં સારી રીતે સજ્જ હોય.તે અયોગ્ય મૂલ્યાંકનમાં ફેરફારની શક્યતાને નકારી કાઢશે.બોર્ડ સત્તાવાળાઓએ ખાતરી કરવી જોઈએ કે ઉપર

દર્શાવેલ વિસંગત પરિસ્થિતિઓ ન થાય.શિક્ષકની પરીક્ષક તરીકે નિમણૂક થાય તે પહેલાં તેની ક્ષમતાનું મૂલ્યાંકન કરવા માટે વધારાના પગલાં લેવા જોઈએ.આ હેતુ માટે, બોર્ડ પરીક્ષકો તરીકે નિમણૂક કરવા ઇચ્છતા વ્યક્તિઓની મુલાકાત લેવા માટે નિષ્ણાતોની એક સંસ્થાની રચના કરી શકે છે.આ પ્રક્રિયા ચોક્કસપણે સમય માંગી લે છે પરંતુ તે પરીક્ષાઓ યોજાય છે તે હેતુને આગળ વધારશે.મુખ્ય પરીક્ષક યોગ્ય મૂલ્યાંકનની બાબતમાં સલામતી-વાલ્વ તરીકે કામ કરે તેવું માનવામાં આવે છે.

એક બાબત જે ભૂલી ન શકાય તે છે ગુણોનો નજીવો તફાવત જે મેરિટ સૂચિમાં ઉમેદવારોની પ્લેસમેન્ટ નક્કી કરે છે.

અન્ય એક કેસમાં હાઈકોર્ટે નિર્દેશ આપ્યો છે કે ૯૦ ટકાથી વધુ ગુણ મેળવનારા તમામ ઉમેદવારોની ઉત્તરવહીઓની ફરીથી તપાસ થવી જોઈએ.માધ્યમિક શિક્ષણ બોર્ડ વિરુદ્ધ પ્રવાસ રંજન પાંડા અને અન્ય કેસમાં આ અદાલત સમક્ષ હાઈકોર્ટના ઉપરોક્ત નિર્ણય પર પ્રહાર કરવામાં આવ્યો હતો.૨૦૦૪ની સિવિલ અપીલ Nos.૫૪૧૩-૫૪૧૪.આ અદાલતે ૧૩/૮/૨૦૦૪ ના આદેશ દ્વારા જણાવ્યું હતું કે પુનઃમૂલ્યાંકન માટે કોઈ જોગવાઈ નથી, તેથી ઉચ્ચ અદાલતનો નિર્દેશ ટકાઉ નથી.

તાત્કાલિક કેસમાં ઉચ્ચ અદાલતનો મત હતો કે અગાઉનો મત બિસ્મયા મોહંતી'ઉપરોક્ત દીવાની અપીલમાં આ અદાલત દ્વારા કેસ (ઉપરોક્ત) ને મંજૂરી આપવામાં આવી ન હતી.

અપીલકર્તા-બોર્ડના વિદ્વાન વકીલના જણાવ્યા અનુસાર ઉચ્ચ અદાલતે પ્રતિવાદી નં.૧ પુનઃ મૂલ્યાંકન માટે.રિટ પિટિશનને બરતરફ કરવાની હતી એમ કહીને પ્રારંભિક ભૂલ માટે ખર્ચ લાદવામાં આવ્યો હતો જેને પછીથી સુધારવામાં આવ્યો હતો તે સ્પષ્ટ રીતે અસ્વીકાર્ય છે.

નોટિસ જારી કરીને ૫/૯/૨૦૦૫ તારીખના આદેશ દ્વારા નિર્દેશ આપવામાં આવ્યો હતો કે કોમ્પ્યુટર પેઢી અને સહાયક પરીક્ષક અને સ્ક્રુટિનીઝર કે જેઓ ગુણની ખોટી એન્ટ્રી માટે જવાબદાર હતા તેમની નોંધ લેવામાં આવે.કોમ્પ્યુટર પેઢીનું વલણ એ હતું કે લાખો વિદ્યાર્થીઓ માટે એન્ટ્રીઓ કરવામાં આવી હોવાથી આ પ્રકારની ભૂલને મહત્વ ન આપવું જોઈએ.

તે વિવાદમાં નથી કે બોર્ડના નિયમો કોઈપણ પુનઃમૂલ્યાંકન માટે પ્રદાન કરતા નથી.જે આપવામાં આવે છે તે ગુણ ઉમેરવા માટે છે.બોર્ડ દ્વારા આપવામાં

આવેલા નિર્દેશ અનુસાર એક સમિતિની રચના કરવામાં આવી હતી બિસ્મયા મોહંતી'કેસ (સુપ્રા).શરૂઆતમાં, ઉમેદવારનો કેસ આવરી લેવામાં આવ્યો ન હતો.પરંતુ સુધારાઓને કારણે તેમનો કેસ ધ્યાનમાં લેવાનો હતો.તેમના કુલ ગુણ ૬૯૦ હતા, જ્યારે બોર્ડ દ્વારા નિર્ધારિત કટ ઓફ ગુણ ૬૮૨ હતા.

અપીલકર્તા-બોર્ડ ચોક્કસપણે દોષરહિત નથી.નિર્વિવાદપણે, પ્રતિવાદી નં.૧.પ્રથમ ગુણપત્રકમાં દર્શાવેલ કુલ ગુણ ૬૫૪ હતા.અંતે, કુલ ૬૯૦ ગુણ દર્શાવતી ગુણપત્રક બહાર પાડવામાં આવી હતી.કોમ્પ્યુટર પેઢી, સહાયક પરીક્ષક અને તપાસકર્તા પર દોષ મૂકવા સિવાય, અપીલકર્તા-બોર્ડ દ્વારા સમજૂતી તરીકે આગળ કંઈ આપવામાં આવ્યું નથી.સાચું છે કે તે પ્રથમ ભૂલ કોમ્પ્યુટર પેઢીની હતી પરંતુ બીજી સુધારણા સ્પષ્ટ રીતે ગુણ ફરીથી ઉમેરવાની પ્રાર્થનાના આધારે છે.એવું જાણવા મળ્યું હતું કે વાસ્તવમાં મેળવેલા ગુણ ૭૧ હતા જ્યારે ઉત્તરવહીના કવર પેજ પર ૬૫ તરીકે નોંધાયેલા ગુણ હતા.આ માટે સહાયક પરીક્ષક અને તપાસકર્તા પર દોષ નક્કી કરવો પડશે.પરંતુ તે બોર્ડને છટકી જવાનો માર્ગ પ્રદાન કરતું નથી.

આખરે, તે બોર્ડ છે જેણે ખાતરી કરવી પડશે કે ઉમેદવારોને યોગ્ય ગુણપત્રક જારી કરવામાં આવે છે કારણ કે ઉચ્ચ શાળા પ્રમાણપત્રમાં હાજર રહેલા ઉમેદવારોની ઉંમર ઓછી છે.જો ભૂલથી બોર્ડ ઉમેદવારોના ખોટા ગુણ

સૂચવે છે, તો તે ઓછી ઉંમરના ઉમેદવારોના મન પર પ્રતિકૂળ અસર કરશે.તેથી, બોર્ડ તરફથી એ સુનિશ્ચિત કરવું અનિવાર્ય છે કે દરેક ઉમેદવારને ભૂલ વિનાની ગુણપત્રક જારી કરવામાં આવે.મોટી સંખ્યામાં ઉમેદવારોને ધ્યાનમાં રાખીને ભૂલ ગંભીર નથી તેવી કોમ્પ્યુટર પેઢીની દલીલમાં કોઈ તથ્ય નથી.કોમ્પ્યુટર એન્ટ્રીઓ ચોકસાઈની ખાતરી કરવા અને ગુણના જાતે રેકોર્ડિંગથી ઊભી થતી ખામીઓને દૂર કરવા અને ચોકસાઈની ખાતરી કરવા માટે કરવામાં આવે છે.સહાયક પરીક્ષક અને તપાસકર્તાએ તેમના બેદરકારીભર્યા કૃત્યોના પરિણામોને ધ્યાનમાં લીધા વિના તેમની નોકરી આકસ્મિક રીતે લીધી હોય તેવું લાગે છે.તેથી, રૂ.૨૦,૦૦૦/- રૂપિયાની રકમ પ્રતિવાદી નં.૧ બોર્ડ દ્વારા જેમાંથી તે કોમ્પ્યુટર પેઢી પાસેથી રૂ. ૧૫,૦૦૦/- વસૂલ કરશે.એવું લાગે છે કે બોર્ડે તેમની બેદરકારી બદલ સહાયક પરીક્ષક અને તપાસકર્તા સામે કાર્યવાહી કરી છે.તેમની સામે લેવામાં આવેલી કાર્યવાહીની પુષ્ટિ કરતી વખતે, અમે તેમના બેદરકારીભર્યા અને બેદરકારીભર્યા કૃત્યો માટે અમારી નારાજગી વ્યક્ત કરીએ છીએ જે બિનજરૂરી મુકદ્દમા તરફ દોરી ગયા છે.

ઉચ્ચ અદાલતે ભૂલથી ચુકાદો આપ્યો છે કે આ અદાલતે તેમાં આપવામાં આવેલા નિર્દેશોને મંજૂરી આપી નથી. બિસ્મયા મોહંતી'કેસ (સુપ્રા).એ નોંધવું જોઈએ કે ૨૦૦૪ ની સિવિલ અપીલ Nos.૫૪૧૩-૫૪૧૪ માં, નિર્ણયની શુદ્ધતા બિસ્મયા મોહંતી'કેસ (ઉપરોક્ત) વિચારણા હેઠળ ન હતો.ઉચ્ચ

અદાલતે આ કેસમાં આપેલા વિવાદિત ચુકાદામાં આપેલા નિર્દેશોથી અલગ થઈ ગયા હતા નિસ્મયા મોહંતી'કેસ (ઉપરોક્ત) અને તે પૃષ્ઠભૂમિમાં આ અદાલતે ઉચ્ચ અદાલતના આદેશને રદ કર્યો હતો. નિર્ણયની શુદ્ધતા વિશે કોઈ અભિપ્રાય વ્યક્ત કરવામાં આવ્યો ન હતો નિસ્મયા મોહંતી'કેસ (સુપ્રા). વધુમાં, બોર્ડ પોતે આ નિર્ણયના આધારે વિચારણા હેઠળના વર્ષમાં સમિતિની રચના કરી હતી.

જોકે તેમના દ્વારા મેળવેલા ગુણના આધારે (એટલે કે ૬૯૦) પ્રતિવાદી નં. ૧'સમિતિ દ્વારા કેસ પર વિચાર થવો જોઈતો હતો, અમને લાગે છે કે વર્તમાન સમયે આપું કરવા માટે નિર્દેશ આપીને કોઈ ઉપયોગી હેતુ પૂરો થશે નહીં.

તે મુજબ અપીલનો નિકાલ કરવામાં આવે છે. કોઈ ખર્ચ નહીં.

અપીલનો નિકાલ કરવામાં આવ્યો.

This judgment has been translated using AI Tool – SUVAS.

=====

અસ્વીકરણ: સ્થાનિક ભાષામાં અનુવાદિત આ ચુકાદા/હુકમનો હેતુ પક્ષકારોને તેમની ભાષામાં જાણકારી ઉપલબ્ધ કરાવવા માત્રનો છે અને તેનો અન્યથા ઉપયોગ થઈ શકશે નહિ. અન્ય તમામ વ્યવહારિક તેમજ સરકારી ઉદ્દેશો માટે મૂળ અંગ્રેજી ચુકાદો/હુકમ જ પ્રમાણિત અને માન્ય રહેશે.

DISCLAIMER: The translated judgment in vernacular language is meant for the restricted use of the litigant to understand it in his/ her language and may not be used for any other purpose. For all practical and official purposes, the English version of the judgment shall be authentic and shall hold the field for the purpose of execution and implementation.